

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3276/2017. (X. 19.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.21.470/2016/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján (dr. Galambos Károly, 1054 Budapest, Alkotmány utca 4., I/105.) alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege szerint az indítványozó 2015. június 16-án érkeztetett kérelmében közérdekű adatigényléssel fordult az Alkotmánybírósághoz. Kérelmében papír alapon kérte teljesíteni az adatszolgáltatást. A választ tartalmazó postai küldeményt 2015. június 26-án adta postára az Alkotmánybíróság, azt azonban az adatigénylő jogi képviselője részére a posta 2015. június 29-én és július 5-én is eredménytelenül próbálta meg kézbesíteni. A küldeményt végül 2015. július 8-án vette át az indítványozó jogi képviselője.
- [3] Az indítványozó azonban időközben – 2015. július 7-én kelt és aznap postára adott keresetlevelével – a közérdekű adat kiadása iránt pert indított. Az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék, a másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla és a felülvizsgálati jogkörben eljáró Kúria is azt állapította meg, hogy az Alkotmánybíróság azáltal, hogy a 2015. június 16-án érkeztetett adatigénylést 2015. június 26-án postára adott levelével megválaszolta, teljesítette az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) 29. § (1) bekezdésébe foglalt előírást, amely szerint a közérdekű adat megismerésére irányuló igénynek az adatot kezelő közfeladatot ellátó szerv az igény beérkezését követő legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 15 napon belül tesz eleget. A bíróság hangsúlyozta, hogy az Infotv. idézett szabályából nem következik, hogy az adatigénylésre adott válasznak 15 napon belül meg kell érkeznie az adatigénylőhöz. A jogszabályban biztosított határidő betartottnak minősül, ha az adatkezelő a választ 15 napon belül elkészíti és postára adja. A bíróságok kiemelték azt is, hogy a konkrét ügyben még a kézbesítés első megkísérlésére (2015. június 29.) is a 15 napos határidő lejárt (2015. július 1.) előtt került sor. Mivel az Alkotmánybíróság a kérelemnek határidőben eleget tett, a kereset oka foggyottá vált, ezért a bíróság azt elutasította.
- [4] Az indítványozónak a perben a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 114. §-a alapján az eljárás szabálytalansága iránt benyújtott kifogását a bíróság szintén nem tartotta megalapozottnak. Az indítványozó egyrészt azt kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság a tárgyalásra szóló idézésen nem tüntette fel a jogi képviselője nevét, másrészt, hogy a bíróság az idézéssel egyidejűleg nem küldte vissza számára a keresetlevelét egyik példányát. Az elsőfokú bíróság mindkét tekintetben megalapozatlannak tartotta a kifogást. A másodfokú bíróság és a Kúria egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy a jogi képviselő nevének és címének a feltüntetését a Pp. 96. §-a nem írja elő, ezért jogsértés nem állapítható meg. Ugyanakkor az elsőfokú bírósággal ellentétben azt állapították meg, hogy a Pp. 125. §-a előírja a keresetlevelét felperes számára történő „visszakézbesítését”. Tekintettel azonban arra, hogy az ennek elmulasztásával megvalósult eljárás szabálysértés az ügy érdemi elbírálására lényegileg nem hatott ki, ezért az ítélet hatályon kívül helyezése nem indokolt.
- [5] Az indítványozó a Kúria felülvizsgálati jogkörben hozott Pfv.IV.21.470/2016/4. számú ítélete ellen alkotmányjogi panaszt nyújtott be, amelyben a döntést a Fővárosi Törvényszék 4.P.22.886/2015/05. számú és a Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.21.290/2015/4. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal kérte megsemmisíteni. Álláspontja szerint ugyanis az ítélet sérti az Alaptörvény Nemzeti Hitvallásában foglalt egyes alapelveket, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, Q) cikkét, R) cikkét, I. cikkét, II. cikkét, VI. cikk (2) bekezdését, XIII. cikk (1) bekezdését, XV. cikk (1) bekezdését, XXVIII. cikk (1) bekezdését, 28. cikkét és 39. cikk (2) bekezdését. A kérelem indokolásában az indítványozó az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésének a megsértésére is hivatkozott.

- [6] A panaszos az Alaptörvény II. cikkének (emberi méltósághoz való jog) sérelmét azzal indokolja, hogy „az emberi méltóságot sérti, ha a jogszabály kötelező rendelkezése ellenére a bíróság nem tesz eleget a törvényben foglalt kötelezettségeinek (a konkrét esetben a keresetlevél felperes részére történő visszakézbesítését előíró szabálynak), illetve a „felperes indítványozó személyének kijár azon méltóságához mértén való kezelése, hogy a jogi képviselő nevét az idéző végzés feltüntesse”. A törvények feltétel nélküli betartása a bíróságok számára az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdéséből, 26. cikk (1) bekezdéséből és 28. cikkéből fakadó követelmény, és az emberi méltóság védelme az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése alapján a bíróságok kötelessége is – szól az indítványozó érvelése.
- [7] A bíróságok az indítványozó szerint tévedtek, amikor azt állapították meg, hogy az adatigénylés teljesítésére határidőben került sor, a választ ugyanis – az Infotv. helyes értelmezése alapján – nem elegendő határidőben postára adni, annak 15 napon belül meg is kell érkeznie az adatigénylőhöz. A konkrét ügyben a határidő 2015. július 1. napján lejárt, annak pedig nincs jelentősége – szól az érvelés –, hogy a kézbesítést ezt megelőzően már megkísérelték, csak annak, hogy a levelet az indítványozó jogi képviselője ténylegesen 2015. július 8-án vette át. Ebből következően az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdése (a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez való jog) is sérült az ügyben. Az indítványozó továbbá amellet érvel, hogy mivel a keresetindítás jogszerű volt, az igény akkor sem válhatott okafogyottá, hogy az adatkezelő később mégis teljesített. Amennyiben – mint jelen ügyben is – az adatkezelő mulaszt, az „adatigénylő [...] kapja meg annak a közérdekű adatnak a közlésére vonatkozó kötelezést”), és a perköltség megfizetésére is kötelezni kell az alperest – véli az indítványozó.
- [8] Az Alaptörvény XIII. cikkének (tulajdonhoz való jog) a sérelmét jelenti az indítványozó szerint, hogy olyan perköltség megfizetésére kötelezték, amely „az alperesnél ténylegesen nem merült fel”, és amelynek a megítélésére nem is volt jogalap, mivel az alperes jogtanácsosa mint köztisztviselő járt el, ezért külön jogtanácsosi díjra nem volt jogosult.
- [9] Az indítványozó érvelése szerint az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése által garantált törvény előtti egyenlőséghez való jogot sérti, ha a bíróság csak az alperesnek kézbesíti a keresetlevelet, de elmulasztja azt a felperesnek a tárgyalásra történő idézéssel egyidejűleg megküldeni. A bíróság „a jogi képviselővel eljáró feleket egyformán köteles a megfelelő információkkal ellátni”.
- [10] Az indítványozó végezetül úgy véli, hogy a tisztességes bírósági eljárás [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] sérelmét okozta a keresetlevél „visszakézbesítésének” elmaradása, emiatt ugyanis nem lehetett tisztában azzal, hogy a bíróság az Alkotmánybíróság ellen benyújtott keresetlevelei közül melyiket fogja tárgyalni, és így a tárgyalásra nem tudott felkészülni. Jogsértő továbbá, hogy a jogi képviselő nevét nem tüntették fel az idézésben, az eljárás tehát ez okból is tisztességtelen.
- [11] 2. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [12] Az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben benyújtott panaszában (a Kúria ítéletét az indítványozó 2017. március 23-án vette át, alkotmányjogi panaszát 2017. május 15-én adta postára) az ügy érdemében hozott, rendes jogorvoslattal nem támadható kúriai ítéletet támadja. A kérelmező alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége – mivel a támadott kúriai ítélettel lezárt perben felperes volt – fennáll.
- [13] Az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § a) pont], hogy a panaszos Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon. Az indítvány e feltételnek csak részben tesz eleget, ugyanis nem tartalmaz Alaptörvényben biztosított jogot az Alaptörvény Nemzeti Hitvallása, a Q) cikk, az R) cikk, az I. cikk és a 28. cikk. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére pedig csak két esetben alapítható alkotmányjogi panasz: a kellő felkészülési idő hiánya, illetve a visszaható hatály tilalma miatt, az indítvány azonban nem ebben a vonatkozásban állítja a felhívott cikk sérelmét [lásd a Nemzeti Hitvallást, a B) cikk (1) bekezdését és a 28. cikket illetően pl. 3127/2017. (V. 30.) AB végzés, Indokolás [19]; az R) cikk és az I. cikk vonatkozásában pl. 3193/2017. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [14]; a Q) cikket érintően pedig pl. 3143/2015. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [32]].
- [14] Az Abtv. 52. §-a továbbá kifejezetten rögzíti a határozott kérelem követelményét, amelynek részét képezi az indokolás előterjesztésének a kötelezettsége is [52. § (1b) bekezdés b) és e) pont]: „[i]ndokolás hiányában a kérelem nem felel meg határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének, annak elbírálására nincs lehetőség. Az Alaptörvény egyes rendelkezéseinek pusztá felsorolása ugyanis nem ad kellő alapot az alkotmá-

nyossági vizsgálat lefolytatására” {34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]}. Az indítvány e követelménynek az Alaptörvény 39. cikk (2) bekezdése vonatkozásában nem tesz eleget, ezen alaptörvényi cikket érintően ugyanis a panaszos nem terjesztett elő érvelést.

- [15] A kifejtettek alapján ebben a vonatkozásban az egyéb törvényi feltételek teljesülése ellenére sem kerülhetne sor érdemi alkotmányossági vizsgálatra.
- [16] 3. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {ld. pl. 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [17] 3.1. Jelen ügyben az indítványozó elsősorban a közérdekű adatok megismeréséhez való jog sérelmére hivatkozott, álláspontja szerint a bíróságnak az Infotv. 29. § (1) bekezdésének a sérelmét meg kellett volna állapítania, és marasztalnia kellett volna az adatkezelőt.
- [18] Emlékeztetni szükséges ezzel kapcsolatban arra, hogy az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben az indítványozó adatigénylési kérelmének az adatkezelő – az indítványozó által is elismerten – eleget tett. E tény az ügyben hozott bírósági ítéletek is rögzítik. Az indítványozó kizárólag azt vitatja, hogy a teljesítésre még a keresetlevél benyújtása előtt vagy csak azt követően került sor, azt azonban nem, hogy a teljesítés időpontja megelőzte nemcsak az alkotmányjogi panasz benyújtásának, hanem még az elsőfokú bírósági ítélet meghozatalának az időpontját is.
- [19] Az Abtv. 27. §-a értelmében az „alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés [...] az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti”. Az alkotmányjogi panasz tehát az Alaptörvényben biztosított jogok védelmének eszköze. Jogorvoslati jellege folytán az indítványozó szempontjából alapvetően „csak akkor van értelme az Alkotmányban biztosított jogok megsértése miatti panasznak, ha az Alkotmánybíróság eljárása folytán jogsérelme orvosolhatóvá válik” {57/1991. (XI. 8.) AB határozat, ABH 1991, 272, 282.; 3057/2015. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [24]}, illetve kivételes esetben akkor, ha az indítványozó fennálló jogsérelmének reparálására az időmúlásra tekintettel ugyan már nem kerülhet sor, de a döntés megsemmisítése az adott ügyben morális elégtételt jelenthet a jogsérelmet szenvedettnek, az alkotmánybírósági határozatban ismertetett szempontok pedig iránymutatóul szolgálhatnak a hasonló jogvitákban eljáró bíróságok számára {lásd összefoglaló jelleggel: 15/2017. (VI. 30.) AB határozat, Indokolás [30]}. A jogsérelem reparálhatósága tehát nem feltétlenül, azonban az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének a panasz benyújtásakor való fennállása minden alkotmányjogi panasz immanens fogalmi eleme.
- [20] Hangsúlyozandó azonban, hogy „morális elégtétel” nyújtására csak akkor van lehetőség, ha az alkotmányjogi panasz benyújtásakor a jogsérelem – a bírósági döntés folytán – fennáll, az indítványozó pedig e jogsérelem orvoslása érdekében fordul az Alkotmánybírósághoz, és a sérelem utóbb, az Alkotmánybíróság eljárása alatt válik reparálhatatlanná.
- [21] Jelen ügy sajátossága azonban az, hogy az indítványozó – általa is elismerten – az alkotmányjogi panasz benyújtásának időpontjában, sőt, már a támadott bírósági ítéletek meghozatalakor is az igényelt közérdekű adatok birtokában volt. Ez azt jelenti, hogy a panaszos valójában nem Alaptörvényben biztosított jogának védelme érdekében fordult az Alkotmánybírósághoz, kérelme pusztán arra irányul, hogy az Alkotmánybíróság a támadott bírósági ítélet jogszerűségét vizsgálja meg, tehát hogy hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. Azonban „az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi”, „[a] bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik a testület hatáskörébe”. „Önmagukban [...] a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna” {lásd először: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}.

- [22] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a konkrét ügyben az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdésének a sérelmére történő hivatkozás nem vet fel olyan alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, amely az indítvány befogadását és érdemi vizsgálatát indokolná.
- [23] 3.2. Az indítványozó egyes eljárási szabályok megsértését is állította a bírósági eljárással összefüggésben, megítélése szerint ugyanis ezek az emberi méltósághoz [Alaptörvény II. cikk], a törvény előtti egyenlőséghez [Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdés] és a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] a sérelmét okozták. A perköltség megállapítása tekintetében pedig az indítványozó a tulajdonhoz való jog [Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdés] sérelmére hivatkozott.
- [24] Megállapítható mindenekelőtt, hogy a bíróságok kifejezetten vizsgálat tárgyává tették az indítványozónak a jogi képviselő feltüntetésének és a kereset visszakézbítésének az elmulasztására vonatkozó eljárási kifogásait. Az első kifogást illetően a bíróságok eljárási szabálysértést egyáltalán nem állapítottak meg. A kereset visszakézbítése vonatkozásában azonban az elsőfokú bírósággal ellentétben a másodfokú bíróság, valamint a Kúria is akként foglalt állást, hogy az elsőfokú tárgyalást megelőző jogszabály-sértés történt. Úgy ítélték azonban meg, hogy az ügy körülményeit figyelembe véve – különösen arra tekintettel, hogy a felperes kereseti kérelmét az elsőfokú bíróság a tárgyaláson ismertette – ez nem jelentett olyan jellegű és súlyú szabálysértést, amely az eljárás teljes megismétlését indokolná.
- [25] A becsatolt bírósági ítéletek szerint a vizsgált ügyben a kereset elutasításának indoka az volt, hogy az adatkezelő az adatigénylést már teljesítette. Az ügyben felmerült, az Infotv. 29. § (1) bekezdésének értelmezésével mint jogkérdéssel kapcsolatos érveit pedig az indítványozó az eljárásban előadta, és azokat a bíróság figyelembe vette.
- [26] Hangsúlyozni szükséges, hogy a „bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének” {3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [35]}. Alkotmányjogi panasz alapján csak a támadott ítélet alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára és a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére kerülhet sor. Sem a törvény előtti egyenlőség, sem a tisztességes eljárás alapjoga nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz alapján hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el az esetleges eljárási szabálysértések vonatkozásában. A „tisztességes eljárás (*fair trial*) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek a figyelembevételével lehet csupán megítélni” {2/2017. (II. 10.) AB, Indokolás [49]}, tehát az egyes eljárási részletszabályok esetleges megsértéséből nem feltétlenül következik az eljárás egészének a tisztességtelensége. Az Alaptörvény II. cikk bekezdésében garantált emberi méltósághoz való jog pedig az Alkotmánybíróság értelmezésében az emberi státusz abszolút védelmét biztosítja {3187/2017. (VII. 14.) AB végzés, Indokolás [12]}.
- [27] Az Alkotmánybíróság a vizsgált ügyben nem talált olyan körülményt, amelyet az Alaptörvény felhívott rendelkezéseivel – az emberi méltósághoz, a törvény előtti egyenlőséghez és a tisztességes bírósági eljáráshoz (*fair trial*) való joggal – összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességgént lehetne értékelni.
- [28] A perköltség megállapításával kapcsolatban pedig hangsúlyozandó, hogy az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint különbséget kell tenni a polgári jogi és az alkotmányos tulajdonvédelem között, a kettő nem azonos: „az alkotmányos tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat és nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével”. Továbbá „nem vonható az alkotmányos tulajdonvédelem alá minden olyan ügy, melyben az indítványozó állítása szerint jogsértő bírósági határozatok eredményeként pervesztes lett, és ezért vagyronvesztést szenvedett el [...]”. Az alkotmányjogi panasz a tulajdonjog sérelmén keresztül nem lehet eszköze a bíróságok által az indítványozó szerint elkövetett, alkotmányossági kérdést fel nem vető, egyszerű törvénysértések orvoslásának [lásd legutóbb: 3120/2017. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [40]}.
- [29] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a vizsgált ügyben a panasz az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben sem vet fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét.

[30] 4. Mivel a fent kifejtettek szerint az alkotmányjogi panasz részben nem tett eleget az Abtv. 27. § a) pontjában és 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjában írt feltételeknek, illetve a befogadhatóság Abtv. 29. §-ában előírt feltételének, az Alkotmánybíróság azt az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése alapján eljárva az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2017. október 10.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes- Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1260/2017.

